

Хижнякова В. В.,

асистент кафедри української мови та літератури
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ КУРСУ «УКРАЇНСЬКА МОВА (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)»

Анотація. У статті викладено результати практичних пошуків автора щодо застосування мультимедійних технологій під час викладання курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Докладну увагу звернено на способи упровадження мультимедійних засобів на різних видах занять у вищій школі, особливості використання мультимедійних технологій під час застосування традиційних та інноваційних методів навчання мови, окремих навчальних вправ та завдань.

Ключові слова: мова професійного спілкування, мовленнєві вправи, мультимедійні засоби, мультимедійні технології, мультимедійна презентація.

Постановка проблеми. Мультимедійні засоби – невід’ємні компоненти сучасного навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни ВНЗ. Крім того, використання комп’ютерних технологій та Інтернету є одним із інноваційних засобів вивчення мови, який дає змогу стимулювати інтерес здобувачів та допомагає звільнити час для творчої співпраці викладача та здобувача. Новітні форми роботи допомагають створити високий рівень особистої зацікавленості здобувачів за допомогою інформації, виведеної на екран, формуванню в них самоосвітніх навичок і вмій, глибокого аналізу мовних процесів. При цьому нові методи дають змогу органічно поєднувати інформаційно-комунікаційні, особистісно-орієнтовані технології з методами творчої та пошукової діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії і практики використання інноваційних технологій навчання на заняттях у ВНЗ знайшло відображення в дослідженнях В. Мадзігона, В. Лапінського, Ю. Дорошенка, В. Волинського, О. Красовського, О. Черноус, Т. Якушиної та інших науковців, які окреслили теоретичні засади створення електронних підручників, педагогічні аспекти їх використання під час шкільного навчання. Н. Семенів, Г. Шелехова, Л. Скуратівський, І. Радченко та інші дослідники розробили лінгводидактичні засади створення і використання інформаційних технологій на уроках української мови. Отже, більшість досліджень щодо застосування мультимедійних технологій під час опанування мови стосується шкільного навчання, а практичні аспекти їх використання у ВНЗ, зокрема під час викладання нормативного курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)», ще не знайшли повного висвітлення в науковій літературі, що обумовлює актуальність порушеної проблеми.

Метою статті є визначення та теоретичне обґрунтування педагогічних умов застосування мультимедійних засобів під час викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», а також зазначення ефективних вправ й завдань для кращого засвоєння теоретичного матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Використання мультимедійних засобів є необхідним компонентом професійної діяльності

сучасного викладача ВНЗ, адже арсенал їх дидактичних можливостей дуже великий:

- урізноманітнення форм подання інформації;
- урізноманітнення типів навчальних завдань;
- створення навчальних середовищ, які забезпечують перенесення здобувача ступеня вищої освіти в уявний світ, у професійні ситуації;
- забезпечення негайного зворотного зв’язку, широкі можливості діалогізації навчального процесу;
- широка індивідуалізація процесу навчання, використання основних і допоміжних навчальних впливів, розширення поля самостійності;
- широке застосування ігрових прийомів;
- широкі можливості відтворення фрагментів навчальної діяльності: предметно-змістового, предметно-операційного і рефлексивного;
- активізація навчальної роботи здобувачів, посилення їх ролі як суб’єкта навчальної діяльності (можливість обирати послідовність вивчення матеріалу, визначення міри й характеру допомоги тощо);
- посилення мотивації навчання [6].

Застосування мультимедійних засобів у навчальному процесі, на думку О. Бондаренко, В. Імбер, І. Радченко та інших вчених, сприяє: 1) зростанню інформативності й репрезентативної цінності навчального матеріалу; 2) стимулюванню когнітивних процесів (сприйняття й усвідомлення інформації), а отже, більш глибокому розумінню навчального матеріалу; 3) підвищенню мотивації здобувачів до оволодіння навчальним предметом; 4) розвитку в студентів навичок спільної роботи й колективного пізнання, формуванню в них прагнення освоювати нові інформаційні технології і застосовувати їх у практиці навчання; 5) залученню в навчальний процес матеріалів із реального педагогічного процесу, що уможлиблює органічне поєднання теоретичної і практичної складових педагогічної підготовки студентів та поглиблює їхню професійну готовність до майбутньої професійної діяльності; 6) удосконаленню майстерності викладачів педагогічних дисциплін унаслідок посилення вимог до проектування навчального заняття з використанням інформаційних технологій [1; 3; 5].

На основі розгляду найважливіших функцій мультимедіа О. Бондаренко пропонує таку класифікацію мультимедійних технологій:

- 1) *презентаційні* (для супроводу презентації нового навчального матеріалу);
- 2) *імітаційні* (для тренування студентів за допомогою постановки завдань, орієнтованих на аналіз педагогічної ситуації й вироблення вмій прийняття оптимального рішення чи вироблення оптимальної стратегії дій);

3) *контрольні* (для контролю засвоєння навчального матеріалу);

4) *інформаційно-довідкові* (для надання необхідної теоретичної інформації під час самостійної роботи студентів) [1].

Таким чином, на заняттях із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» можливе використання мультимедійних технологій у різних видах навчальної діяльності здобувачів:

– мультимедійні презентації під час подання теоретичного матеріалу, його повторення, узагальнення та систематизації;

– мультимедійні технології як засіб організації практичної мовної та мовленнєвої діяльності здобувачів ступеня вищої освіти;

– мультимедійні засоби в самостійній роботі студентів з курсу;

– мультимедійна інформація як інструктивний та ілюстративний матеріал для вивчення мовних норм та їх втілення в мовленнєвій практиці в позааудиторній роботі з курсу.

Отже, керуючись дидактичними потребами та вимогами навчальної програми, викладачі мають обрати необхідну форму подачі інформації відповідно до мети й типу заняття. Одним із найбільш популярних засобів при цьому виступає мультимедійна презентація – багатфункціональний наочний інструмент, який дає можливість подати значний об'єм графічної, текстової, фотоінформації та звукової інформації. Презентація дає змогу сфокусувати увагу на вибраних важливих моментах, продемонструвати значний об'єм інформації та наочно викласти матеріал. Отже, упровадження мультимедійних презентацій у навчальний процес – невід'ємна частина роботи під час вивчення курсу, оскільки суттєво підвищується ефективність навчання, їх застосування дає змогу створювати інформаційний і візуальний образ об'єкта, який досліджується.

Так, поширеними на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням) мають стати лекційні презентації, створені за допомогою програми PowerPoint, бо мультимедійне забезпечення лекційного курсу у ВНЗ допомагає активізувати роботу здобувачів, збільшити активне мислення та комунікативні здібності в соціальній практиці, дає змогу значно підвищити інформативність та ефективність лекцій під час пояснення нового матеріалу, сприяє збільшенню динамізму і виразності матеріалу, що викладається. Залежно від мети, яка ставиться перед створенням і використанням презентацій, їх можна умовно поділити на демонстраційні, систематизувальні та дослідницькі.

На практичних заняттях із курсу мультимедійні технології дають змогу повніше використати дидактичний потенціал імітаційного методу навчання мови та інтерактивних методів, наприклад, інсценування, ділова гра. Так, вивчення теми «Прийом відвідувачів» або «Ділова телефонна розмова» умовно можна поділити на чотири етапи:

- 1) перегляд відеоролика на задану тему;
- 2) розподіл ролей між студентами;
- 3) інсценування запропонованих ситуацій та їх запис;
- 4) перегляд записаного матеріалу та колективний аналіз.

Використовуючи вищезгаданий метод, викладач вирішує цілу низку завдань: по-перше, ознайомлює учасників заняття з конкретною дидактичною ситуацією, яка найбільш повно відповідає професійній діяльності і потребує вирішення; по-друге, надає їм ролі конкретних посадових осіб, які існують в реальній ситуації; по-третє, розподіляє ці ролі між здобувачами. Ме-

тод інсценування забезпечує студентам таку умову для занять, яку не в змозі створити інші методи навчання – випробувати на собі результати своїх рішень і дій. Таким чином, діяльність здобувачів на практичному занятті не зводиться лише до слухання та повторення вивченого, а передбачає спостереження за фактами мови, їхнє осмислення і зіставлення, а головне, застосування знань на практиці.

На практичних заняттях із курсу вважаємо за доцільне використання контрольних форм із мультимедіа. Так, комп'ютерне тестування, що включає зразки мовних норм, приклади їх реалізації в мовленні людей педагогічної професії тощо, подані за допомогою аудіо– та відеоінформації, надає можливість швидкої перевірки знань здобувачів із мовної теми в пропонованих ситуаціях фахового спілкування, а редагування професійних текстів в усній та письмовій формах дає змогу оптимізувати та пришвидшити процес навчання, сприяє глибшому сприйманню та розумінню теоретичного матеріалу з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)».

Не варто забувати і про самостійну роботу під час вивчення курсу. Оскільки індивідуальна робота здобувачів є невід'ємною і дуже важливою складовою навчального процесу, вважаємо за доцільне максимальне використання мультимедійних засобів. Розширення обсягу самостійної роботи завдяки мультимедіа супроводжується розширенням інформативного поля, у якому працює здобувач, адже з'являється можливість застосування електронних баз даних, каталогів, фондів бібліотек тощо. Важливу роль відіграє можливість відпрацювання та удосконалення знань за допомогою проходження тестів з окремих розділів української мови, що дає змогу одразу виявити прогалини в базових знаннях.

Висновки. Провідне завдання використання мультимедійних засобів на заняттях із курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» полягає в підвищенні пізнавального інтересу здобувачів до предмета, рівня і якості їхніх знань, умінь і навичок; заняття такого характеру сприяють поглибленню знань із мови, глибшому сприйманню й розумінню теоретичного матеріалу, адже сьогодні доцільними є залучення здобувачів до активної співпраці, делегування їм частини викладацьких повноважень із метою перетворити здобувачів з об'єкта навчання на компетентнісну й цілеспрямовану особистість, мотивовану та зацікавлену в досягненні високих навчальних результатів, а головне, – здатну самостійно вчитися.

Література:

1. Бондаренко О. Дидактичні умови застосування мультимедійних технологій у процесі навчання педагогічних дисциплін студентів педагогічних університетів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / О. Бондаренко ; Черкас. нац. ун-т ім. Б.Хмельницького. – Черкаси, 2010. – 20 с.
2. Дидактичні основи створення аудіовізуальних електронних засобів для середньої загальноосвітньої школи : [монографія] / [В. Волинський, О. Красовський, О. Чорноус, Т. Якушина]. – К. : Педагогічна думка, 2013. – 304 с.
3. Імбер В. Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. Імбер ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2008. – 20 с.
4. Обрізан К. Програмні засоби навчального призначення / К. Обрізан // Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи / за ред. В. Мадзігона, Ю. Дорошенка. – К. : Педагогічна думка, 2003. – С. 156–165.

5. Радченко І. Майстер-клас: мультимедійні жанри / І. Радченко // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2008. – № 8. – С. 8–17.
6. Яловенко С. Мультимедійні засоби навчання на уроках української мови та літератури / С. Яловенко [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://yalovenko.ucoz.com/publ/multimedijni_zasobi_navchannja_na_urokakh_ukrajinskoji_movi_ta_literaturi/1-1-0-5.

Хижнякова В. В. Использование мультимедийных средств обучения в процессе преподавания курса «Украинский язык (по профессиональному направлению)»

Аннотация. В статье изложены результаты практических поисков автора по применению мультимедийных технологий в процессе преподавания курса «Украинский язык (по профессиональному направлению)». Особое внимание обращено на способы внедрения мультимедийных средств на разных видах занятий в высшей школе, особенности использования мультимедийных технологий при применении традиционных и инновационных

методов обучения языку, отдельных учебных упражнений и заданий.

Ключевые слова: язык профессионального общения, речевые упражнения, мультимедийные средства, мультимедийные технологии, мультимедийная презентация.

Hizhnyakova V. Use of multimedia means of training during teaching the course “Ukrainian language (professional purposes)”

Summary. The article presents the results of the practical researches of the author on the application of the multimedia technologies during teaching the course “Ukrainian Language (professional purposes)”. The exact attention is drawn to the means of introduction of the multimedia means in various classes in high school, the peculiarities of the use of multimedia technologies during the application of the traditional and innovative methods of language teaching, some training exercises and tasks.

Key words: language of professional communication, speech exercises, multimedia means, multimedia technologies, multimedia presentation.